

Fremsat den 15. november 2023 af Marianne Bigum (SF) og Signe Munk (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om forbud mod byggeri oven på affaldsdepoter og kemiske hotspots og om modernisering af jordforureningsloven

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2023-24 at

- fremsætte et lovforslag om forbud mod byggeri og etablering af infrastruktur oven på affaldsdepoter og kemiske hotspots og
- fremsætte et lovforslag om en generel modernisering af jordforureningsloven (lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017).

Bemærkninger til forslaget

Nyborgs kommunalbestyrelses og Region Syddanmarks regionsråds håndtering af sagen Lynfrostten med byggeri af butikker oven på et stærkt forurenet affaldsdepot med adskillige hotspot med giftige og sundhedsfarlige kemikalier er et klart eksempel på, at det er nødvendigt at opdatere jordforureningsloven og specifikt at forbyde byggeri oven på forurenede arealer.

Der er behov for en generel opdatering af jordforureningsloven i lyset af ny viden om teknologier, skader fra farlig kemi og udviklingen af EU-juraen m.v.

Lynfrostten

Funderingen og klargøringen af byggeriet på Lynfrostten i Nyborg er i gang. Der er bekræftet kraftig forurening i byggefeltet. Når forurening påtræffes, overdækkes arealet hurtigst muligt med rene materialer i stedet for at fjerne forureningen. Derved overlades eventuel senere oprydning til fremtidige generationer. Ifølge jordforureningsloven må byggeriet ikke vanskeliggøre senere oprydninger, men uanset om det viser sig at holde stik i virkeligheden, får vi eller næste generation det først at vide på et senere tidspunkt. Uanset hvad, er det med gældende lov det offentlige, via finanslovens finansiering af regionernes indsats mod jordforurening, der alene bærer risikoen for finansiering af en fremtidig oprydning.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør en bygherre og en kommunalbestyrelse ikke fritages for ansvar. Bygherre har ofte fået grunden billigere end markedsprisen, fordi grunden er forurenet. Kommunen scorer en økonomisk gevinst ved at give bygherre tilladelse til at etablere butikker og arbejdspladser i byen. Bygherre bør deponere en sum penge eller forsøge at tegne en forsikring, så en fremtidig afværgeforanstaltning ikke skal finansieres alene af offentlige midler.

Når det omhandler egentlige affaldsdepoter og hotspot med giftige og sundhedsfarlige kemikalier, bør byggeri og etablering af infrastruktur oven på de forurenede områder helt forbydes.

Både med hensyn til eksisterende og nyt byggeri bør kravene til, hvor højt indendørsluftens indhold af forurening må være, skærpes og kravene til forskellige anvendelser ligestilles, så indendørsluften i butikker og børneinstitutioner og alle anvendelser herimellem ligestilles. I dag er kravene til indendørsluften i butikker lempeligere end i bygninger med andre formål.

Når affaldsdepoter og kemikaliehotspot berøres af gravearbejde, oprydning eller fundering m.v., bør det i jordforureningsloven sikres, at al forurening skal fjernes og miljøeffekten dokumenteres.

Vandrammedirektivet

Selv om regionernes manglende overholdelse af vandram-

medirektivet kan undskyldes med, at jordforureningsloven er i uoverensstemmelse med – og Miljøministeriet gennem årene har insisteret på at fastholde misfortolkningen af – EU-lovgivningen, har regioner og kommuner pligt til at overholde EU-lovgivningen.

I Nyborg har regionen anvendt et fortyndingsprincip frem for et forebyggelses- eller forsigtighedsprincip. Vandrammedirektivet fra 2000 var netop et opgør med fortyndingsprincippet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger). Den daværende socialdemokratiske regering med Svend Auken som miljøminister stemte ikke for vandrammedirektivet, men undlod at stemme, fordi gennemførelsen af forsigtighedsprincippet er på et lavere niveau, end Danmark ønskede, jf. Miljø- og Fødevareudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 24, folketingsåret 2022-23, 2. samling. Danmark fik i 1995 tilslutning fra Nordsølandenes regeringer og EU-kommissionen til en præcis fortolkning af, hvordan forsigtighedsprincippet skal implementeres – den såkaldte generationsmålsætning. Men vandrammedirektivet og EU-lovgivningen – og ikke mindst løbende afgørelser ved EU-Domstolen – pålægger medlemslandene et meget konkret ansvar, bl.a. på baggrund af konkrete miljøkvalitetskrav til enkeltkemikalier, jf. Miljø- og Fødevareudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 854, folketingsåret 2016-17.

Regeringen har fået mulighed for og har en forpligtelse til at korrigere politikken og administrationen, da Miljø- og Fødevareklagenævnet i februar 2023 i en konkret sag påpegede konkrete mangler i den danske gennemførelse og praksis. Afgørelsen fra nævnet viser klart, at den fortsatte anvendelse af fortyndingsprincippet i Danmark er i modstrid med vandrammedirektivet og EU-Domstolens præciseringer af bl.a. ikkeforringelsesprincippet (»Ikke medhold i klage over afslag på dispensation i sag om tilførsel af jord til råstofgrav i Region Syddanmark«, afgørelse fra Miljø- og Fødevareklagenævnet den 28. februar 2023, sag: 20/04120).

Lynfrostgrundens forurening af overfladevandet i Storebælt er »frikendt« med modelberegninger, der viser, at stofene fortyndes i havvandet. Overfladevandet er ikke vurderet ud fra de nationalt fastsatte miljøkvalitetskrav (MKK) for sediment (som forureningen siver fra og ud i det fortyndende havvand) eller biota. Derudover er der ikke foretaget målinger af overfladevandet i Storebælt.

Det bør præciseres i jordforureningsloven, at miljøkvalitetskrav for overfladevand, biota og sediment skal fastsættes og forureningen vurderes derefter. Det påvirkede areal bør fremstå således, at der kan tages hensyn til de kumulative effekter og i øvrigt foretages den fornødne adfærdsbegrænsning for at reducere yderligere spredning for at sikre, at folk ikke kommer i kontakt med skadelige kemikalier. Dokumentation af forureningen i forhold til miljøkvalitetskravene før

og efter oprensning bør foretages i miljøet frem for ved modelberegninger.

Ensartede høje krav til , hvor højt indendørsluftens indhold af kemikalier må være

Der kan ikke etableres boliger på Lynfrostgrunden i Nyborg grundet høje krav til, hvor højt indendørsluftens indhold af kemikalier må være, hvorimod butikker og erhverv kan etableres der. Efter de gældende regler skal den offentlige indsats rettes mod de forureningskilder (jordforurenin-ger), der kan »have skadelig virkning på mennesker på et areal med bolig, børneinstitution eller offentlig legeplads«, jf. jordforureningslovens § 6, stk. 4. Efter forslagsstillernes opfattelse bør reglerne være ens for alle bygninger, også butikker og andre erhverv. Af hensyn til sundheden på arbejdspladser, i boliger og ved ophold i bygninger med offentlig adgang bør disse ligestilles ved at fastsætte ensartede, høje standarder for luftkvaliteten, og med udgangspunkt i at det ikke skal være muligt at måle farlige eller syntetiske kemikalier fra jordforurenin-ger i bygningen i dens levetid.

Klimasikring af jordforureningsloven

Jordforureningsloven tager ikke hensyn til de hastigt accelererende klimaforandringer med højere grundvandsstand, voldsomme regn- og stormepisoder og forhøjet vandstand. En lovændring bør sikre, at stigende grundvand og havstigninger sammen med tidvise oversvømmelser de næste 100 år inddrages i det offentlige vurdering og prioritering af oprensning og afværgeforanstaltninger.

Flere lovhjemler til regionerne

Regionerne bør have mulighed for at give påbud til kommunerne, jf. jordforureningslovens §§ 39, 40, 41 og 48. PFAS-sagen med forurening af brandøvelsespladser m.v. viser, at der er behov for at sikre, at kommunerne ikke skal have til opgave at give påbud til sig selv. Også i andre sager, hvor kommunen ikke er påbudsadressat, kan det være et problem, at regionen ikke kan give påbud til kommunen.

Opdatering af, hvilke hensyn der skal lægges til grund for den offentlige indsats

De gældende hensyn i jordforureningsloven for den offentlige indsats er grundvand, natur, overfladevand og sundhed. Derudover fremgår følgende:

»§ 6. Som et led i kortlægningen efter § 4 og § 5 fastlægger regionsrådet med henblik på en videre offentlig indsats de arealer, hvor der er forurening eller forureningskilder, der kan

- 1) have skadelig virkning på grundvand,
- 2) have skadelig virkning på overfladevand,
- 3) have skadelig virkning på internationale naturbeskyttelsesområder eller
- 4) have skadelig virkning på mennesker på et areal med bolig, børneinstitution eller offentlig legeplads.«

Forslagsstillerne mener, at der bør inddrages flere hensyn, når den offentlige indsats vurderes. Derfor foreslås følgende tilføjelser til § 6:

- Nr. 3 bør omfatte al beskyttet natur og ikke alene internationalt beskyttet natur. Danmark skal inden for få år udvide naturbeskyttelsen på land og til havs, så 10 pct. beskyttes strengt og 20 pct. underlægges naturbeskyttelse af hensyn til biodiversiteten.
- Nr. 4 bør udvides til at omfatte alle bygninger, der er udsat for jordforurenin-ger.
- Der bør være et femte hensyn om skadelige virkninger på turisme eller rekreative områder.

Endelig bør det præciseres i jordforureningsloven, at »skadelig virkning på mennesker« også omfatter ikkesomatiske sygdomme (mangel på velvære/velfærd), f.eks. i områder stigmatiseret af jordforurenin-ger.

Jordforureningsloven bør omfatte jord påvirket af jordbrugs-mæssig spredning af slam, gødning og pesticider

Landbrugsjord bør ikke undtages fra jordforureningsloven. I dag er det alene punktforurenin-ger med f.eks. tabte pesticider – eller konstateret forurening med PFAS eller andre kemikalier – der er omfattet af jordforureningsloven.

En revision af jordforureningsloven bør tage højde for kommende EU-lovgivning om beskyttelse af jordbunden. Jordbunden fortjener og kræver samme grad af retlig beskyttelse som luft, vand og havmiljø på EU-plan. En gennemførelse af EU-lovgivning vil kræve ændringer af jordforureningsloven og anden lovgivning.

Jordanalyse og grænseværdier for PFAS i jord og spildevandsslam kan ikke vente til udgangen af 2024

Regeringen har nedsat en videnstaskforce med Miljøstyrelsen i spidsen, som skal belyse risikoen ved PFAS i miljøet. Anbefalingerne herfra forventes først at komme ved udgangen af 2024, og først derefter vil der kunne foretages en vurdering af, om der er behov for en eventuel udvidelse af jordanalysepakken (»Eksperter skal sætte retning for PFAS-indsats«, Miljøstyrelsen, den 28. august 2023).

PFAS er overalt, og regeringen bør derfor sikre, at kommunerne hurtigst muligt pålægges altid at undersøge jorden for PFAS, før den flyttes. PFAS-forurenet jord bør ikke deponeres eller anvendes oven på grundvands- og drikkevandsressourcer, eller hvor der kan ske udsivning til overfladevand.

På samme måde bør der snarest muligt fastsættes grænseværdier for PFAS i spildevandsslam, så yderligere spredning af PFAS til vandmiljøet, fødevarer og jordene undgås.

Skriftlig fremsættelse

Marianne Bigum (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod byggeri oven på affaldsdepoter og kemiske hotspot og om modernisering af jordforureningsloven.

(Beslutningsforslag nr. B 74)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.